

سند تحول در منزلگاه مدرسه

نشستی با دکتر رضا مددی، مشاور وزیر سابق آموزش و پرورش درباره تبیین سند تحول بنیادین

در این بخش سعی داریم مباحث سند تحول را برای معلمان تبیین کنیم و طبق برنامه‌ریزی هر جلسه، به موضوعات کلیدی و مهم سند بپردازیم تا در نهایت منبعی کامل و موثق به زبان ساده، برای اجرای سند تحول، ایجاد کنیم. در این جلسه که با حضور چند تن از مدیران و معلمان برگزار شد، آقای دکتر رضا مددی سرفصل‌ها و مباحث سند را معرفی و مقدمه‌ای از اهداف و رویکردهای آن را مطرح کردند.

شده است. هدف این جلسات ساده‌سازی مفاهیم، قوانین و مقررات سند است، بدون اینکه شأن حقوقی و علمی آن تقلیل پیدا کند. منطق بحث جمع این است که خوراک به زبان ساده‌ای برای معلمان فراهم شود تا در مأموریت آن‌ها از دید سند اثرگذار باشد. در این صفحات، با زبان فلسفه نمی‌توان صحبت کرد، چون دانش فلسفه تربیت پیچیده است و ما قصد داریم به بخش‌هایی بپردازیم که کاربردی باشند. زبانی که برای معلمان انتخاب می‌شود، ساده و روان و کاربردی است تا هم مفهوم باشد و هم شأن علمی سند پایین نیاید. ما می‌خواهیم ذهن معلم را آماده کنیم تا رغبت به همراهی با این تحول پیدا کند. همچنین، می‌خواهیم نگاه معلم را تصحیح کنیم تا در نهایت به همراهی بیشتر بدنه با اراده حاکمیت برسیم. باید بدانیم که مراتب حیات طیبه در سند به معنی اهداف دوره‌های تحصیلی است

مفهوم است؟
- چرا جایگاه خانواده در تربیت مهم است؟
- چهره متحول‌شده آموزش و پرورش چیست؟
- رابطه برنامه درسی و معلم چیست؟
- چرا معلمان باید نظریه تعلیم و تربیت را بدانند؟
- تربیت جنسی در ساحت زیستی بدنی چیست؟
- نقش دانش‌آموزان در تربیت چیست؟
- مدرسه کانون تربیتی محله است یعنی چه؟
- مدرسه محل کسب تجربه زندگی است، به چه معناست؟
- چگونه نگرش معلم با خواست نظام سیاسی همسو می‌شود؟
- معلم به‌عنوان عنصر علمی و تربیتی چگونه تعریف می‌شود؟
در توضیح این سرفصل‌ها باید بگوییم، در سند تحول به نوع جدیدی از تربیت اشاره

در ابتدا عرض کنم نیازی نیست به همه ابعاد سند تحول بپردازیم. مباحث سند تحول آن قدر ابعاد وسیع و گسترده دارد که در نهایت به‌عنوان دوره‌های ضمن خدمت ارائه می‌شود. من به بخش‌هایی از سند تحول می‌پردازم که دانستن آن به معلم کمک و او را همراه می‌کند؛ پرسش‌هایی که سعی می‌کنیم به آن‌ها بپردازیم:
- نگاه سند تحول به معلم و انتظارات و تعریف سند از معلم چیست؟
- جایگاه معلم در سند و نقش معلم در استقلال سیاست‌ها در مدرسه چیست؟
- تعریف سند از مدرسه چیست؟ چه ویژگی‌هایی برای مدرسه قائل است؟ مأموریت‌هایش چیست؟
- چهره مدرسه در افق ۱۴۰۴ چگونه باید باشد؟
- نوع جدید تربیت چگونه معرفی می‌شود؟ مراتب حیات طیبه و ساحت‌های شش‌گانه کدام‌ها هستند؟
- معلم به‌عنوان نماینده حاکمیت به چه

تمام ساحتی است. به این مفهوم که معلم مربی است. یعنی همه معلم‌ها کارکرد تربیتی دارند. باید تصویری از معلم ایجاد شود که خودش را فقط مسئول درس نداند، مسئول تربیت هم بداند.

ما موظفیم ذهن معلم را براساس مبانی نظری سند سامان دهیم. شاید این سؤال برایتان ایجاد شود که چرا معلم‌ها در کشورهای دیگر آزادند، اما در ایران طور دیگری است؟ کشورهای با معلم آزاد، عملکرد دیگری برای تربیت دارند، به این صورت که آن‌ها اول تحت آموزش‌هایی، دیدگاه معلم‌ها را شکل می‌دهند و بعد وقتی معلم سرکلاس حاضر می‌شود، آزادانه همان ایدئولوژی‌ها را اجرا می‌کند؛ یعنی تفکر و جهت‌گیری معلم‌ها همه یک چیز است، اما نحوه اجرای آن‌ها به عهده خود اوست و معلم در این زمینه آزاد است. در همه کشورهای نگاه ایدئولوژیک وجود دارد و در هیچ کشوری معلم را بدون هدف و دیدگاه ایدئولوژیک سر کلاس نمی‌فرستند.

در زمینه اجرا و تبیین سند کارهای متعددی انجام شده‌اند که خوب است در جریان آن‌ها باشید. برای مثال، من در صحبتی که با آقای سیدجواد بهشتی داشتم، از ایشان برای تبیین سند کمک خواستم. در نهایت، ایشان ۵۰۰ آیه قرآن را که پشتوانه ساحت‌های شش‌گانه سند است، در ۱۰۰ جلسه، توضیح داد. همچنین، در انجمن اولیا و مربیان برای تبیین سند تحول، به خصوص ساحت‌های شش‌گانه، جلساتی تشکیل شده است؛ طوری که خانواده هم در جریان حقوق خود و فرزندانشان برای اجرای سند قرار بگیرند. در اصل، برای خانواده، هم حقوق و هم وظیفه تعریف کردیم تا خانواده و مدرسه هم‌گرایی پیدا کنند. از طرف دیگر، معلم‌ها هم با حقوق خود آشنا شوند. زیرا که از نظر سند، معلم عنصر علمی و تربیت است و کارمند محسوب نمی‌شود. در جلسه بعد قصد داریم با موضوعیت مدرسه از نگاه سند به بحث بنشینیم.

شرایط جامعه

کنونی با جامعه ۵۰

سال پیش تفاوت دارد و مسائل مردم متفاوت شده‌است. مثلاً چیزی که مردم از مدرسه می‌خواهند، با چیزی که حاکمیت از مردم می‌خواهد، ناسازگار است. از این رو باید به خانواده‌ها تفهیم کنیم به دنبال چه هستیم.

بحث بعدی این است که مدرسه کانون تربیتی محله است و همچنین محل کسب تجربه زندگی و محل مهارت‌آموزی. در اصل، نوع نگاه به مدرسه عوض شده است. باید تلقی جامعی از مدرسه به مدیر داده شود و مأموریت جدید مدرسه و تعریف جدید مدرسه را توضیح داد.

تربیت جنسی در ساحت زیستی بدنی اولین بند سند تحول است. اما برای چگونگی و نحوه اجرای آن باید شورای عالی انقلاب فرهنگی، سیاست‌گذاری کلان انجام دهد و آن را مصوب کند و بعد در شورای عالی آموزش و پرورش برنامه‌ریزی انجام شود و با تعیین حدود و کیفیت و چگونگی نحوه اجرای آن، ابلاغ شود.

هم‌سو کردن نگرش معلم با خواست حاکمیت، یکی از اهداف سند است. چون نظام با استفاده از معلم می‌خواهد این سیاست‌ها را اجرا کند، پس ذهن معلم باید آماده شود. آموزش و پرورش باید مسیر خودش را براساس این سند اصلاح کند و هیچ تکلیفی ندارد جز آنکه خودش را با سند منطبق کند. این موضوع از درجه اهمیت زیادی برخوردار است، چرا که از این مسیر است که خوراک به دانش‌آموزان داده می‌شود.

تحول امری کاملاً تدریجی و اقلی است. تلقی ما از مدرسه حرکت در جهت این شش ساحت است. پس حتی معلم فیزیک هم باید تبیین شش ساحت تربیت را، علاوه بر تفهیم درس فیزیک، برعهده بگیرد و مسئول این نوع تربیت هم باشد؛ به این دلیل که رویکرد سند

که به آن‌ها خواهیم پرداخت. مراتبی از حیات طیبه و ساحت‌های شش‌گانه تربیت بیان شده‌اند که باید مبانی حقوقی و مبانی حاکمیتی تعلیم و تربیت رسمی و عمومی آن برای معلمان روشن شود. به این صورت که از زیرمجموعه‌های این بحث می‌توان به حق بر تربیت اشاره کرد تا معلم بداند بخشی از این حقوق تربیت دانش‌آموز در مدرسه، به عهده معلم است. رابطه حاکمیت در مورد تعلیم و تربیت، که معلم در اینجا به‌عنوان نماینده آن در مدرسه حضور پیدا می‌کند، از مباحث دیگر است. سند جهت‌گیری حاکمیت در مورد تربیت را در مدرسه دنبال می‌کند. جایگاه خانواده در تربیت از مباحث مهم سند است؛ به خصوص در دوره ابتدایی، بدون مشارکت خانواده، تربیت ابتدایی امکان‌پذیر نیست. سند تحول نسخه تعلیم و تربیت اسلامی ماست و مبانی عمل نظام سیاسی ما. کما اینکه در زمینه تعلیم و تربیت اسلامی چندین منبع معتبر دانشگاهی هم وجود دارد، اما سند مبنای عمل ما در آموزش و پرورش است. حاکمیت این را اراده کرده و سند را مبنای قرار داده و تلقی‌اش از تربیت و نگاهش به آموزش و پرورش، نگاه سند است. اساساً در سند به مقوله نقش دانش‌آموز در تربیت پرداخته شده است، به این صورت که تربیت امری اختیاری، آگاهانه و انتخابی است. یعنی باید دانش‌آموزان را قانع کنیم که چرا باید این کار را انجام دهیم. در مرحله بعد باید بخواهیم خانواده هم همراهی کند.

